

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARINDA EBEVEYN TUTUMU: BİR VAKA SUNUMU

Makale Bilgisi / Article Info

Alındı/Received: 18/03/2019

Kabul/Accepted: 13/06/2019

CASE REPORT OF CHILD SEXUAL ABUSE: LOOKING AT THE PARENTS' EXPRESSION

Özkan BİLGİN, Öğretim Görevlisi
Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Gümüşhane
Üniversitesi

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-3824-3177>

Öz. Çocuk cinsel istismarı, en yıkıcı etkilerini mağdur çocuk üzerinde bırakmaktadır. Bunun yanı sıra cinsel istismar, mağdur çocuğun anne ve babası için de oldukça büyük bir travmadır. Cinsel istismar bazen gözlemlenebilen olaylar sonucu anne ve baba tarafından fark edilebilmektedir. Bazen de anne ve baba tarafından çocukta beklenmeyen davranışların izi sürülerek fark edilmektedir. Bu çalışmada, cinsel istismar mağduru çocuğun ebeveynlerinde gözlemlenen duygusal, davranışsal ve düşünsel süreçler vaka çalışması ile ortaya konmaya çalışılacaktır. Çalışmada aynı zamanda, cinsel istismar mağduru çocuğa uygulanacak sosyal hizmet müdahalesi de değerlendirilecektir. Terapötik çalışmalarda cinsel istismar mağduru çocuğa etki eden temel etkenler değerlendirilmektedir. Bu nedenle çocuk cinsel istismarının ortaya çıkışı ve uygulanan sosyal hizmet müdahalesi bu temel etkenler arasındadır. Cinsel istismar mağduru çocuklar için en önemli şey, mağdur çocukların bu süreçten en az zarar görmeleridir. Adli sürece yansıyan çocuk cinsel istismarı vakalarında görev alan sosyal hizmet uzmanlarının, gerekmediği sürece istismar mağduru çocuğu kurum bakımına temas ettirmemesi gerekmektedir. Cinsel istismar mağduru çocuklara ebeveynlerinin vereceği tepkiler farklı özellikler taşıyabilir. Ancak bu çalışmada destekleyici bir ebeveyn tutumu görülecektir.

Anahtar sözcükler: Çocuk cinsel istismarı, adli sosyal hizmet, sosyal hizmet müdahalesi

Abstract. Child sexual abuse leaves the most devastating effects on the victim child. Besides this, sexual abuse is also a great trauma for the victim's child's parents. Sexual abuse can sometimes be observed by the ending mother and father. Sometimes it is noticed by the mother and father in the trail of unexpected behaviors in the child. In this study, the emotional, behavioral and intellectual processes observed by parents of sexual abuse victim child will be tried to be revealed by case study. At the same time, the social work intervention to the child victim of sexual abuse will also be evaluated. In therapeutic studies, the main factors affecting the child who are victims of sexual abuse are evaluated. Therefore, the emergence of child sexual abuse and social work intervention is one of the main factors. The most important thing for the victims of sexual abuse, the least affected children are victims of this process. Social workers involved in child sexual abuse cases who are involved in the forensic process should not contact the child who is the victim of abuse in contact with the institution's care, unless necessary. The reactions of parents to victims of sexual abuse may have different characteristics. However, a supportive parental attitude will be seen in this study.

Key Words: child sexual abuse, forensic social work, social work intervention.

GİRİŞ

Bireylerin yaşadığı ruhsal sorunlarla ilgili çalışmalar yapan profesyonel ruh sağlığı uygulayıcıları; doğal afet, kaza, ayrılma, kayıp, terk, şiddet mağduru olma, istismara uğrama gibi birçok farklı travmanın mağduru olan bireylerle çalışmaktadır. Yapılan terapötik çalışmalarda bireyin incinmesine neden olan olayın öyküsü alınırken, olay ile ilgili diğer tüm süreçler de dikkate alınmakta ve çoğu zaman çalışmaya dahil edilmektedir. Bu nedenle belki de travma yaşatan en yaygın olaylardan birisi olan çocuk cinsel istismarı vakaları, çalışmayı yapan uzmanlarca kapsamlı bir şekilde değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme, cinsel istismar öyküsü ve istismara ait özelliklerle birlikte, travma yaşayan bireye yakın çevresinin verdiği tepkileri de kapsamalıdır. Cinsel istismar mağduru bireye yakın çevresinin verdiği tepkiler “destekleyici, suçlayıcı veya umursamaz/nötr” olabilir. Oysa destekleyici bir tutum dışındaki suçlayıcı veya umursamaz/nötr tepkiler, travma yaşayan birey üzerinde yıkıcı etkilere neden olabilmektedir. Bireyin yakın çevresinin gösterdiği destekleyici tepkiler, travmanın açığa çıkarılmasına destek vermenin yanı sıra, travma sonrası tedavi sürecinde ve sosyal yaşamın geliştirilmesinde de istismar mağduru çocuğun iyilik halini sağlamaya destek vermektedir. Yapılan bu çalışmada, mağdur çocukla birlikte ebeveynler üzerinde de büyük bir travma yaratan çocuk cinsel istismarı bir vaka sunumu ile ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çocukları cinsel istismarın kurbanı olan ebeveynlerin olay karşısında, istismarın kurbanı olan çocuğa ve istismarcıya vereceği tepkiler farklı olabilmektedir. Bu vaka örneğinde “destekleyici” bir ebeveyn tutumu örneği görülecektir. Çocuğun yaşadığı travmatik olayın aynı zamanda ebeveynler için de büyük bir travmaya neden olduğu, bu nedenle travma mağduru bireylerle yapılacak çalışmalara aynı zamanda travmadan etkilenen aile bireylerinin de dahil edilmesi gerektiği görülecektir.

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARINA KURAMSAL BİR BAKIŞ

Çocukların cinsel istismarı, istismar türleri arasında belki de çocuklar üzerinde en yıkıcı etkiler bırakan istismar türü olarak görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre cinsel istismar, yeterli bilgi ve gelişim düzeyine sahip olmayan ve bu nedenle tam olarak anlayamadığı bir durum için rıza verme yetisi bulunmayan bir çocuğun, cinsel bir aktivite içinde bulunması olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2006). Cinsel istismarın çocuk üzerinde yarattığı etki; mağdur çocuğun yaşına ve gelişimsel özelliklerine,

istismar gerçekleşmeden önceki psikolojik durumuna, istismarın sıklığına ve süresine, istismarın derecesine, istismara zorlama veya tehdidin eşlik edip etmediğine, istismarcı ve mağdur arasındaki ilişkiye, mağdur çocuğa gösterilen aile desteğine ve cinsel istismar vakasında olgu yönetim biçimine göre değişmektedir (Şahin ve Taşar 2012). Ülkemizde resmi kayıtlara yansıyan çocuk cinsel istismarı vaka sayılarının yüksek olduğu bilinmekle birlikte, 2017 ve 2018 yıllarında adli vaka olarak kayıtlara yansıyan cinsel istismar mağduru çocuk sayısı bilinmemektedir. Ancak Adalet Bakanlığı verilerine göre 2015 yılında 16.957 çocuğun, 2016 yılında 15.051 çocuğun cinsel istismar mağduru olarak adli kayıtlara geçtiği bilinmektedir (Adalet Bakanlığı, 2017).

MAĞDUR ÇOCUKLARIN İFADE SÜREÇLERİ

Herhangi bir şekilde ihmalin veya istismarın kurbanı olan çocuklar kişilerin, ailelerin ya da çocukların kendi bildirimleri, bazı durumlarda ise kurumların bildirimleri ile adli süreçlere intikal etmektedir. İstismarın kurbanı olan çocukların adli makamlara bildirilmesi konusunda Türk Ceza Kanunu, suçun işlendiğine şahit olan kişilere ve kamu görevlilerine suçun bildirilmesi konusunda ayrıca yükümlülük getirmiştir (TCK 278-279). Bununla birlikte Ceza Muhakemesi Kanunu'nda mağdur ile şikayetçinin dinlenilmesi aşamasında mağdur çocuğun yanında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulması belirtilmiştir (CMK 236/3). Cinsel istismar mağduru çocuk için başlatılan adli müdahale süreci ise eylemi gerçekleştiren kişinin ceza yasasına göre kovuşturulması ve mağdur çocuğun korunmasına yönelik tedbirlerin alınması olarak iki süreci kapsamaktadır (Karataş, 2018). Mağdur çocuğun ifade sürecine eşlik edecek olan uzman, çocuğu ve aileyi sürece dair bilgilendirerek ifadeye hazırlamakta ve ifade sürecinde çocuğun yaş ve algılama düzeyine uygun sorular sorulmasını sağlamaktadır. Mağdur çocukların ifadesinin alınması sürecinde çocuk adalet sisteminde paydaş kurumlar tarafından hazırlanan Çocuklarla Adli Görüşme İçin Rehber isimli kılavuzda belirtildiği üzere, uzmanın çocukla görüşmek için bireysel hazırlıklarını yapması, bunun ardından gelişim dönemlerini göz önünde bulundurarak çocuğu görüşmeye hazırlaması ve çocukla arasında güven tesis ederek çocuğu süreç hakkında bilgilendirmesi gerekmektedir (Çocuklarla Adli Görüşme İçin Rehber, 2014).

KURUMLARARASI BİLDİRİM

İhmal ya da istismar edilen çocuklar ile suçun mağduru olan veya suç işlemeye yönelen çocuklarla ilgili olarak, Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını mahkemelerden talep etmekle yükümlü ana kurum Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak belirtilmiştir. Çocuk Koruma Kanunu'na göre adlî ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan korunma ihtiyacı içinde olan çocuklarla ilgili olarak kurum, gerekli araştırmaları yapmakla yükümlü tutulmuştur (ÇKK 6). Bu araştırma kapsamında kurum bünyesinde uzmanlar tarafından yapılan mesleki görüşmeler ile, gerek duyulması durumunda danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirleri talep edilebilmektedir. Her durumda kurum, kendisine bildirilen vakalarla ilgili mesleki çalışmaları yürütmek ve uygun tedbirleri almak zorundadır.

VAKA SUNUMU

Çocuğun Adli Sürece Girişi

Bir ilçe merkezinde meydana gelen çocuk cinsel istismarı vakasında, emniyet birimindeki mağdur çocuk ifadesinde bulunan sosyal hizmet uzmanı, çocuk ve aile ile görüşmeler yaparak çocuğu ve aileyi ifade sürecine hazırlamış, ifadede görev almış ve vakaya ilişkin değerlendirmesini yaparak mağdur çocuğun kurum bakımına alınması ve diğer sosyal hizmetlere ihtiyaç duyup duymadığını değerlendirmiştir. Vakanın Öyküsü "16 yaşında bir kız olan R.M. ailenin tek çocuğudur ve anne-babası ile yaşamaktadır. R.M.'nin anne ve babası üniversite mezunudur ve her ikisi de çalışmaktadır. Ailenin ekonomik gelir düzeyi yüksektir. Aile içinde ebeveynler arasında ve ebeveynlerle çocuk arasında geçmiş bir sorun öyküsü bulunmamaktadır. R.M.'nin anne ve babası onun gelişimi ile yakından ilgilenmekte, sosyal ve duygusal gelişimini önemsemektedir. Bunun yanı sıra ailesi onun müzik eğitimine başlama isteğini destekleyici karşılamıştır. R.M.'nin bu isteğine ailesinin de destek vermesi ile R.M., 4 yıl önce müzik eğitimine başlamıştır. Eğitim yaşamında yüksek başarıya sahip olan R.M., müzik hayatında geçirdiği 4 yılın ilk 2 yılında büyük başarılar elde etmiş, piyano başta olmak üzere birçok alet çalmaya başlamıştır. Ancak R.M.'nin müzik ve eğitim yaşamındaki başarısı, son 2 yılda beklenilenden farklı olarak düşüş göstermeye başlamıştır. İçe kapanık kişilik özellikleri yansıtmaya başlayan R.M. sosyal ilişkilerinde de geri çekilmeye başlamış, gittikçe kendini arkadaşlarından soyutlamış ve yeni

arkadaşlar edinmede zorlanmıştır. Anne ve babası ile ilişkilerinde asabi özellikleri öne çıkan R.M.'nin bu değişimi ebeveynleri tarafından ilk başlarda ergenlik döneminde yaşanan duygusal değişimler olarak değerlendirilmiş ve olağan karşılanmıştır. Ancak durumun süreğen hale gelmesi ve R.M.'nin bu durumu atlatamaması ile ailesi R.M.'nin profesyonel bir ruh sağlığı uygulayıcısından psikolojik destek almasına yöneltmiştir. Aldığı psikolojik desteğe rağmen R.M.'nin duygusal ve davranışsal özelliklerinde olumlu yönde değişimler sağlanamamıştır.”

R.M. ve ailesinin bazı bireysel özellikleri ve R.M.'nin yaşadığı değişimler aşağıdaki başlıklar altında kategorize edilebilir.

Tablo 1. Ön Değerlendirme Özeti

Bireysel özellikler	Ailesel özellikler	Çocuktaki değişimler
Ailesi ve sosyal çevresi ile geçmiş sorun öyküsü bulunmamakta	Eğitim düzeyi ve ekonomik düzeyi yüksek	Eğitim başarısı ve sanatsal başarısında düşüş/ilgisizlik
Okul başarısı yüksek	Geçmiş sorun öyküsü bulunmamakta	İçe kapanma/sosyal geri çekilme
Sanatsal faaliyetlere ilgili ve başarıları bulunmakta	Çocuğun duygusal/sosyal gelişimine ilgili	Arkadaşlık ilişkilerinde gerileme
	Çocuğa karşı destekleyici tutuma sahip	Hırçınlık/asabi davranışlar

Cinsel istismara maruz kalan çocukta belirgin değişimler olmaktadır. Bunlar arasında çocukta gözlemlenen duygusal ve davranışsal özelliklerdeki olağan dışı değişiklikler; çocuğun evden kaçma, kendine zarar verme, intihar girişiminde bulunma, alkol veya madde kullanma gibi riskli duygusal ve davranışsal özellikler göstermesi; cinsel istismar nedeni ile çocuğun gebe kalması ve olayın sağlık kurumları tarafından adli birimlere bildirilmesi; aile ve sosyal çevresinden kendini soyutlaması; ders başarısında düşüş yaşanması; ilgi ve yetenekleri doğrultusundaki etkinliklere karşı aniden isteksiz davranmaya başlaması şeklinde sayılabilir.

Sosyal Hizmet Uzmanının Vakayı Değerlendirmesi

Çocuk istismarı alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları ihmal veya istismarın mağduru olan çocuk hakkında uygun yasal tedbirlerin alınması konusunda gerekli değerlendirmeleri yapmak ve gereksiz yere çocuğun kurum bakımına alınmasını önlemek durumundadırlar (Weber, 1997; Thomas, 2001; akt. Polat Uluocak ve İçağasıoğlu Çoban, 2011). Vaka hakkında sosyal hizmet müdahalesinde bulunan sosyal hizmet uzmanı, aşağıda yer alan anlatımda görüleceği üzere adli sosyal hizmet alanında çocuğun ve ailenin psikososyal değerlendirilmesini yaparak mağdur çocuğun ifadesine eşlik etmiştir. Bu aşamada çocuğun yaş ve durumuna uygun sorular sorulmasını sağlayarak, vakaya uygun sosyal hizmet müdahalesinin planlanmasını sağlamış ve uygun tedbirler önermiştir. “R.M., ailesi tarafından herhangi bir baskı altında bırakılmadan ve süreç açıklanarak Emniyet Müdürlüğü’nün çocuk bürosuna getirildi. Çocuklarının cinsel istismara maruz kaldığını ifade eden aile, bu konuda çocuklarının ve kendilerinin şikâyetçi olduğunu belirtti. Suç duyurusunda bulunma amacıyla çocuk bürosuna gelen ailede göze çarpan ilk şey, ailenin çocuklarının elini hiç bırakmaması ve beden dilinden de anlaşıldığı üzere “yanındayız” mesajıydı. Ailenin bu desteği, adli süreç başladığı anda yaşanan “kaygı ve korku” duygularını oldukça azaltıyordu. İfade süreci başlamadan önce suç duyurusunda bulunulacak konu çocuk savcısına iletildi. Sosyal hizmet uzmanı ve avukat eşliğinde kamera kaydı yapılarak ifadesinin alınması istenilen çocukla ilgili adli süreç başlatılmış oldu. İlk olarak aile ile ayrı bir odada görüşme yaparak aileye adli süreçle ilgili bazı temel bilgiler verildi. Bu temel bilgileri verirken ailenin yaşam öyküsü; ebeveynlerin genel olarak tutum ve davranışları, ailede herhangi bir sorun öyküsünün bulunup bulunmadığı; anne ve babanın ebeveynlik kapasitesi, çocukla ebeveynlerin ilişkisi ve ailenin sosyal ekonomik durumu değerlendirildi. Bunun yanı sıra istismarla ilgili olarak, cinsel istismarın “nasıl ve ne zaman fark edildiği; şüphelendikleri istismarcının kim olduğu, istismarı öğrendikleri anda çocuğa gösterdikleri tepkiler ve istismarı öğrendikten sonra çocuğa yönelik kullandıkları ifadeler” soruldu. Aile ile yapılan ön görüşmede, R.M.’nin anne ve babasının ebeveynlik kapasitelerinin olumlu özellikler taşıdığı, ailenin geçmiş öyküsünde R.M.’yi ihmal veya istismar edecek herhangi bir eylemlerinin bulunmadığı, aile içerisinde R.M.’nin bakım, gözetim ve güvenlik ihtiyacı gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığı değerlendirildi. İstismarı aile dışından yaşayan çocuğun, bu istismarı yaşamasında ailesinin herhangi bir ihmalinin olup olmadığını değerlendirildiğinde,

gerek ailenin çocuğa karşı tutum ve davranışlarının, gerekse ailenin istismar sürecini açığa çıkarma şekli ve istismarı öğrendikten sonra çocuğa verdiği tepkilerin, ailede herhangi bir ihmali yansıtmadığı değerlendirildi. Ardından görüşme odasına geçip R.M ile ifade öncesi kısa bir ön görüşme gerçekleştirildi. Adli sürece ilişkin bilgilendirme yapılan R.M., yaşadığı kaygıyı beden dili ile yansıtıyordu. Bu aşamada mağdur çocuklar hem “adli sistem içine girmiş olmanın verdiği kaygıyı” hem de “neler olacağının bilinmezliği” ile bu duygu halini yaşayabiliyorlardı. Burada öncelikli amaç çocuğu ve aileyi sürece hazırlamak ve böylece çocuk ve ailenin süreçten en az zarar görerek olayı anlatmalarını sağlamaktı. İfade sürecinde çocuğun yaş ve gelişimine uygun sorular sorulması sağlanarak çocuğun kendini en iyi şekilde ifade etmesi sağlandı. Böylece çocuk ve aileye yönelik sosyal hizmet müdahalesini doğru bir şekilde planlanacak ve vaka doğru hizmetlere yönlendirilecekti. İfade, kamera kaydı ile alınacağı için R.M.'ye tarafımca bu konuda açıklama yapma gereği hissedildi. Ancak yapılan açıklamaya rağmen ifade süreci, çocuk üzerinde yeniden bir travma yaratacaktı ve çocuğun istismar anına yeniden dönmesine neden olacaktı. Cinsel istismar mağduru R.M.'nin ifade sürecinde çocuğun gelişimine ve yaşına uygun sorular sorulması sağlansa da ifade alınacak ortam, çocuğa uygun bir şekilde, Çocuk İzlem Merkezi modeli ile düzenlenmediğinden, süreç çocuk üzerinde yıkım etkisi yaratacaktı. Ve süreç başladığında beklediğim şey de oldu. Karşımızda bulunan kamera ile kayıt başladığında avukat ve iki polis eşliğinde başlayan ifadede, cinsel istismarı ayrıntılı bir şekilde anlatması için sorular sormak zorunda kaldığımız R.M.'de kaygılanma ve utanma duygusu belirmeye başladı. Elbette uğradığı cinsel istismarı anlatırken istismar anına yeniden dönen R.M. hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. İfade sürecinde yaptığım değerlendirmede de “çocuğun yaşadığı cinsel istismar olayını anlamlandırabilecek bir yaşta olduğu, cinsel istismar olayına ilişkin ifadelerinin tutarlı olduğu ve gerçeği yansıttığı, çocuğun yaşadığı istismar olayından dolayı travmatik belirtiler sergilediği, aile içerisinde çocuğa yönelik ihmal ve istismar edici bir ebeveyn tutumunun bulunmadığı, istismarın aile dışından gerçekleştiği, ailenin ebeveynlik kapasitesinin çocuğun bakım, gözetim ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olduğu, bunun yanı sıra ailenin çocuğun duygusal ve sosyal gelişimine, eğitim yaşamına devamına önem verdiği, bu nedenle çocuğun Çalışma, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Çocuk Koruma İlk Müdahale ve

Değerlendirme Birimi'ne teslim edilmesinin gerekmediği, çocuğun ailesine teslim edilmesinin gerektiği ancak 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 6.maddesi gereği çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının değerlendirilmesi amacıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bildirilmesi gerektiği" yönündeydi.

"R.M.'nin anne ve babası çocuklarının yaşamı ile oldukça ilgiliydi. Çocuklarının duygu ve düşüncelerini önemsedikleri ve bunlara değer verdikleri göze çarpıyordu. Ayrıca çocuğun gelecek yaşamına hazırlık sürecinde onun kendisini geliştirici sanatsal faaliyetlere, sosyal ve kültürel aktivitelere katılmasına özen göstermişti. Bugüne kadar R.M.'nin ihtiyaç duyduğu herhangi bir şey anne ve babası tarafından ihmal edilmemişti. Aile içinde demokratik bir anne-baba tutumunun hâkim olduğu göze çarpıyordu. Aile içinde alınan kararlarda R.M.'nin de duygu ve düşüncelerini belirtmesi teşvik edilmişti. Ebeveynler, bir yandan da R.M.'yi yaşamın gerçeklerini tanımaya ve zorluklarına hazırlamaya çalışmıştı. R.M.'nin özellikle toplum içindeki yardım ve destek gruplarında yer almasını ve gönüllü olarak çalışmasını sağlamışlardı. Bu sayede R.M. yoksulluk, yaşlılık, yalnızlık, engellilik gibi sosyal hizmet konularında bilgi ve gözlem sahibiydi. R.M. aynı zamanda çevreci çalışmalara ilgi duyuyordu. Ebeveynlerin çocukları R.M.'ye değer veren, önemseyen, destek olan, rehberlik eden tutumları; R.M.'nin cinsel istismarı açıklamasından sonra, ona sunulan en önemli destek oldu. Böyle bir travmayı çocukları ile yaşayan ebeveynler, yaşadıkları ilk travmatik tepkileri dahi çocuklarına yansıtmayacak kadar bilinçli davranmıştı. Çünkü cinsel istismar ortaya çıktıktan sonra (1) anne ve babanın olaya ilişkin duygusal tepkileri ve (2) cinsel istismar mağduru çocuğa yönelik tepkileri, çocuk üzerinde çok önemli etkiler bırakmaktadır. Anne ve babasını duygusal olarak güçlü gören çocuk onlardan destek, ilgi, anlayış gördüğünde ve ailesi tarafından her türlü damgalamanın önüne geçildiğinde çocuk, en ağır travmalarda bile ayakta kalmak için büyük bir destek hissediyor. Her şeyini kaybettiğini düşünen çocuk, ailesinin yanında olması ve ona değer vermesiyle ayakta kalma mücadelesine devam ediyor."

Mevcut uygulama değerlendirildiğinde, cinsel istismar mağduru çocuğun ifadesinde zorunlu olduğu için bir avukat ve bir sosyal hizmet uzmanının bulunması, uygulamanın çocuğun yararı açısından en iyi şekilde gerçekleştiğini göstermemektedir. Cinsel istismar mağduru çocuğun; cinsel istismarı farklı kurum/kişilere uygun olmayan ortamlarda birden fazla kez anlatmak zorunda kalması çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. İfade sürecinde sosyal hizmet uzmanının vakadaki rolü, mağdur çocuğun içinde bulunduğu duygusal/düşünsel durum ve uzmanın vaka hakkındaki uygulama planının özeti aşağıdaki tabloda özetlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 2. Adli süreçte mağdur çocuk ve sosyal hizmet uzmanı

İfade sürecinde çocuk	Uzmanın rolü	Planlanan müdahale
Kaygı ve korku	Güven /destek hissi sağlama	Çocuğun kurum bakımına alınmasına gerek görülmemesi
Belirsizlik duygusu	Belirsizlik duygusu ile ortaya çıkan kaygıyı azaltma	Çocuğun bakım ve korumasının aile yanında sağlanmaya devam edilmesi
Aileden ayrılma/uzak kalma korkusu	Görüşmenin amaç ve önemini açıklama	Çocuk ve aile ile çalışmalar yapılması için vakanın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bildirilmesi
Yeniden travmatize edilme	Görüşmeye hazırlama	
ÇİM modelinde düzenlenmeyen ortamda ifade alınması	Uygun sorular sorma	
İstismara ilişkin soruların açık bir şekilde sorulması ve çocuğa yeniden istismar anının hatırlatılması	Bakım/koruma ve güvenlik ihtiyacını değerlendirme	
	Gereken yasal tedbirleri önerme	
	Gereken destek mekanizmalarını devreye sokma	

Cinsel istismar mağduru çocukların emniyet, jandarma ve savcılık ifadelerini kapsayan soruşturma sürecinde yaşadığı bu örselenme Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) modeli ile aşılabılır. Bu merkezlerin kurulması ile merkezlerde yer alan görüşme odaları ve adli görüşme tekniğini bilen uzman personel sayesinde “tek ifade yöntemi” ile çocuğa tekrar travma yaşatmadan, cinsel istismar öyküsü çocuktan alınmış olacak ve hastanenin ilgili uzmanlık birimlerinde çocukla ilgili gerekli muayeneler yapılmış olacaktır. Soruşturma sürecinde, uygun ortam ve yöntemlerle “tek ifade” modelini getiren ÇİM'lerin eşdeğer bir örneğinin mahkeme sürecinde de uygulamaya konulması

gerekmektedir. Bu sürecin ise adliye binalarında Çocuk Savcılığı Büroları'na bağlı olarak kurulacak olan Çocuk Adli Görüşme Odaları ile çözüleceği düşünülmektedir. Görüşmenin gerçekleştirildiği “bekleme odası” ve “teknik oda”dan oluşan Çocuk Görüşme Odaları, adli sürecin ikinci aşaması olan mahkeme sürecinde, çocuk duruşma salonuna getirilmeden, mahkeme sürecine dahil edildiği ve gerekli soruların sorulabildiği alan olacaktır (Bilgin ve Mavili 2017).

Psikososyal Destek Sürecinde Yapılan Derinlemesine Görüşmeler

Cinsel istismar vakası adli makamlara yansdıktan sonra emniyet biriminin çocuk bürosunda sosyal hizmet uzmanı ve avukat eşliğinde ifadesi alınan mağdur çocuk hakkında korunma kararı talep edilmemiş ve aile yanında bakım ve korumasının devam etmesi sağlanmıştır. Ancak çocuk ve ailenin yaşayabileceği muhtemel psikososyal sorunlar ifade sürecinde bulunan sosyal hizmet uzmanı tarafından öngörülerek vakanın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bildirilmesi belirtilmiştir. Bu kapsamda kurumda görevli diğer bir sosyal hizmet uzmanı tarafından aile ile derinlemesine görüşmeler yapılarak psikososyal destek sağlanmaya başlanmıştır. Bu çalışma sürecinde aile ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında, ailenin sürece ilişkin duygu ve düşünceleri yansıtılmaya çalışılacaktır.

Çocuktaki Psikososyal Değişimler

“Kızımız R.M. 4 yıl önce müzik eğitimine başlamak istemişti. Biz de onun bu isteğine destek verdik ve onu istediği bir dalda müzik kursuna kaydettirdik. Kızımız müziğe başladıktan sonra başarılar elde etmeye başladı. Ancak son 2 yıldır müzik alanında gösterdiği başarılarındaki düşüşün yanında ders başarısında da belirgin bir düşüş yaşandı. Bir yandan bu düşüşler yaşanırken diğer yandan da kişiliğinde belirgin değişimler oldu. Anne ve babası olarak bizlere uzak davranmaya başladı, gittikçe içe kapandı. Yakın arkadaşlık ilişkilerini azalttı ve sosyal çevresinden geri çekildi. Biz bu durumu ilk başlarda ergenlik döneminde yaşanan duygusal değişimler olarak yorumladık. Ancak sorun gittikçe ağırlaştı ve kızımızı tanıyamaz hale geldik. Bu sebeple profesyonel birinden kızımızın psikolojik destek almasını sağladık. Kızımız belirli aralıklarla bu uzmanla görüşme yaptı. Ancak bir faydası olmadı. Okulunu değiştirmek istediğinde bu talebini de olumlu karşıladık ve okul değişikliği yapmasını sağladık. Ancak buna rağmen sürekli yalnız kalmak istiyordu ve bizden soyutlanmış bir haldeydi. Onunla konuşmak istemeye çalıştığımızda ise bize kendisini

anlamadığımızı söylüyordu. Ve artık müzik eğitimine devam etmek istemediğini söyledi.”

Psikososyal destek sağlama sürecinde ebeveynlerin anlatımı ile, daha sonradan anlamlandırılacak olan çocuktaki değişimler aşağıda yer alan tabloda özetlenerek anne ve babanın anlatımı doğrultusunda ortaya konulmuştur.

Tablo 3. Çocuktaki psikososyal değişimler

Kişilik değişimi	Aile ilişkileri	Sosyal ilişkiler	Eğitim yaşamı	Sanatsal faaliyet
Yakın ilişkilerde içe kapanma Duygusal değişimler	Uzaklaşma İletişimden kaçınma	Arkadaşlık ilişkilerinde azalma Sosyal alandan geri durma	Eğitim başarısında ani düşüş	Sanatsal ilginin kaybolması/başarının düşmesi

Cinsel istismar mağduru çocuklarda post-travmatik stres bozukluğu, anksiyete, depresyon gibi bazı ruhsal değişiklikler ile bu ruhsal değişimlere madde kullanımı, intiharı düşünme gibi bazı davranışlar eşlik edebilmektedir. Bu ruhsal bozuklukların yanı sıra çocuğun kişiler arası ilişki kurma ve sosyal ilişkileri sürdürme becerisinde, benlik saygısı gibi kişisel ve sosyal özelliklerinde de olumsuz değişimler gözlemlenebilir (Aktepe, 2009).

Cinsel İstismarın Açığa Çıkması ve Ebeveynlerin Tepkisi

“Eşimle birkaç gün önce konuşurken eşim bana çocuğumuzun müzik eğitimini hakkında daha önceden cinsel istismar suçlaması nedeniyle dava dosyalarının bulunduğunu öğrendiğini söyledi. Anne baba olarak ilk başlarda böyle bir şeyin kendi çocuğumuzun başına gelmiş olabileceğini düşünmesek de içimize kuşku düştü. Bir yandan da müzik eğitimimize güveniyorduk ve gözlemlediğimiz kadarıyla iyi bir insandı. İçimizdeki kuşkudan kaynaklı olarak kızımızla sohbet ederken bu konuyu açtık. Ona müzik eğitimini hakkında konuşulan cinsel istismar suçlamalarından bahsettik. Birlikte konuşurken ona: “Müzik eğitimini hakkında böyle şeyler duyduk. Sen ne düşünüyorsun?” diye sorduk. O an kızımızın yüz ifadesi değişti. Müzik eğitimini ile ilgili ters giden bir şeyler olduğunu anladık. Ancak bu hissimizi ona belli etmemeye çalıştık. Ona arkadaşları ile bu konuları konuşup konuşmadıklarını sorduk. O da bize,

müzik eğitmenin bir arkadaşlarına müzik aleti çalarken dokunduğunun konuşulduğunu belirtti. Bunun ardından müzik eğitmeninden korktuğunu ifade eden kızımız, eğitmeninin böyle şeyleri yapabilecek birisi olduğunu söyledi. Bunu söylerken kızımızın yüzündeki korkuyu ve kaygıyı görebiliyorduk. Ardından kızımız aniden kalkıp odasına gitti. Bu tablonun ardından eşimle birbirimize dönüp “acaba bizim kızımıza da mı kötü bir şeyler yaptı?” diye sorduk. Çünkü onun yüzündeki ifadeyi görebiliyorduk. Çok endişelenmiştik ve kızımızın bizden bir şeyler saklamış olabileceği korkusunu yaşamaya başladık.”

“Odasına gittiğimde kızım uyku saati olmamasına rağmen, başına yorganı çekmiş bir halde yatağında uzanıyordu. Önce onunla babası olarak konuştum. Onu konuşması için cesaretlendirdim. Anne babası olarak onu ne kadar çok sevdiğimizi, her türlü sorununda yanında olduğumuzu ve olacağımızı söyledim. Sonra sözü şüphelendiğimiz konuya getirdim ve müzik eğitmeninin kendisine de yapılmaması gereken şeyler yapıp yapmadığını ya da kendisini rahatsız edebilecek yaklaşımlarda bulunup bulunmadığını sordum. Bir süre duraksadı. Bir yandan sorumu yeniden sorarken bir yandan da onu cesaretlendirmeye devam ediyordum. Bunun ardından kısık ve ağlamaklı bir sesle “evet” dedi. O an inanılmaz bir şok yaşadım. Keşke bana hayır deseydi. Sakinliğimi korumaya çalıştım ve ürkmeden sormaya devam ettim. Tam olarak kendisine ne yaptığını sordum. “Bana dokunuyor” dedi. “Nerene dokunuyor” dedim. “Her yerime” dedi. “Nasıl dokunuyor” dedim. “Popomu ve göğüslerimi elbiselerimin üzerinden okşuyor, okşarken de cinsel içerikli iğrenç şeyler söylüyor” dedi. Sonra “Sorma artık sorma. Çok utaniyorum. Yeter artık. “dedi ve hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. Ben daha fazla dayanamadım ve kızım ağlarken odasından çıktım. Hemen salona gittim ve korkuyla beni salonda bekleyen eşime: “Eyvah. Bizim kızımıza çok kötü şeyler yapmış” dedim. Şok geçiriyorduk. Eşim ağlıyor, ben öfkeden kuduruyordum. Kızımız bizi duymasın diye sessiz çığlıklar atıyorduk. Ama biz onun ağladığını duyuyorduk. Bir süre sonra kendimize gelmeye başladık ve eşim beni sakinleştirmeye başladı. Sonra kızımızın ne kadar kötü olduğunu görünce son derece sakin görünmeye çalışıp bunu bize söylemesinin ne kadar doğru olduğunu söyledik. O akşam uzun bir süre onu buna inandırmaya çalıştık. O gece uyuyamadık. Bir yandan da kızımızın kendine bir şey yapmasından korktuğumuz için onu sürekli kontrol ettik. Bu durumu o an için adli makamlara bildiremedik. Çünkü kızımız buna hazır değildi.”

Çocukları cinsel istismara uğramış ailelerin çocuklarına yaklaşım şekilleri, üstünde özenle durulması gereken bir konudur. Mağdur çocukların aileleri ve çevreleri tarafından desteklenmemesi ve çocuğa uygun yaklaşımın benimsenmemesi, çocuğun yaşadığı psikolojik sorunların daha da ağırlaşmasına yol açmaktadır (Öztürk, 2009). Bu nedenle ailelerin çocuk cinsel istismarı konusunda bilgilendirilmesi ve bu gibi olaylarda tutum ve davranışlarının istismar mağduru çocuk üzerinde nasıl bir etki yaratacağının açıklanması gerekmektedir. Vaka örneğinde görüldüğü üzere cinsel istismar travmasını çocukları ile birlikte yaşayan ebeveynlerin, yaşadıkları bu travma sonucundaki ilk travmatik tepkilerini çocuklarına yansıtmadığı ve bu konuda bilinçli davrandıkları görülmektedir. Çünkü cinsel istismar ortaya çıktıktan sonra (1) anne ve babanın olaya ilişkin duygusal/davranışsal tepkileri ve (2) cinsel istismar mağduru çocuğa yönelik tepkileri çocuk üzerinde önemli etkiler bırakmaktadır. Anne ve babasını duygusal olarak güçlü gören çocuk onlardan destek, ilgi ve anlayış gördüğünde, ailesi tarafından her türlü damgalamanın önüne geçildiğinde en ağır travmalarda bile ayakta kalmak için büyük bir destek hissetmektedir. Her şeyini kaybettiğini düşünen çocuk, ailesinin yanında olması ve ona değer vermesiyle ayakta kalma mücadelesine devam edebilmektedir. Aşağıda yer alan tablo 3'te ebeveynlerin çocuklarının cinsel istismara uğramasından şüphelenmesi, bu şüphe sonucu çocuklarına yaklaşım tarzları, istismarı öğrenmelerinin ardından yaşadıkları duygusal süreçler ve bu duygusal süreçleri yansıtma biçimleri özetlenmiştir.

Tablo 4. Cinsel istismarın ortaya çıkışı ve ebeveynlerin tepkisi

Ebeveynlerin şüphelenmesi	Şüphe sonucu yaklaşım tarzları	İstismara içsel tepkileri	Çocuğa yansıtma biçimleri
Çocuktaki değişimlerin izinin sürülmesi	Suçlama/yargılama olmaksızın güven hissi verilmesi	Şok/Öfke/Kızgınlık Çocuk için kaygılanma	İstismara/istismarcıya olan kızgınlık ve öfkenin çocuğa yansıtılmaması
Çocuğa temas eden kişilerin geçmiş yaşantılarının öğrenilmesi	Çocuğun sorulara hazırlanması Soruların açık/anlaşılır sorulması		

Şoku Atlamak ve İstismarı Yorumlamak

Çocuklarının cinsel istismara uğradığını fark eden ebeveynler için, bu durumla mücadele etmek ve kızgınlıkları yönetebilmek oldukça güç bir durumdur. İstismar gerçeğiyle yüzleşen aile, ilk şoku atlattıktan sonra istismar olayı ile ilgili daha detaylı bilgi edinmek isteyebilmekte bazen panik halinde adli birimlerle iletişime geçebilmekte bazen de çocuğunun damgalanacağı korkusuyla istismar olayını gizlemeyi tercih edebilmektedir. İstismar hakkında bilgi almak isteyen ebeveynler istismarın “ne zaman, kim/kimler **tarafından** ne zamandan **beri** ne şekilde, kaç kez...” gerçekleştiği şeklindeki sorulara cevap arayabilmektedir. Ancak burada eylemin türünden öte, ebeveynlerin tutum ve davranışları ile soru sorma biçimleri, istismarı konuşmanın çocuk üzerindeki etkisini değiştirmektedir. “İki gün boyunca kızımızla bu konuyu hiç konuşmadık. Çünkü kendisi çok kötü durumdaydı ve her şeyi tam olarak soramıyorduk. Ne zaman konuşmaya çalışsak hemen ağlamaya başlıyor ve çok utandığını, korktuğunu söylüyordu. Bu süre içinde onu hep cesaretlendirmeye çalıştık, yanında olduğumuzu gösterdik. Onu güvende olduğuna, her şeyin geçtiğine ve korkacak hiçbir şeyin olmadığına inandırmaya çalıştık. Bize güvenmeye başlayınca bu konuyu tekrar konuşmaya başladık ve birçok detay öğrendik. Müzik eğitmeni, yaklaşık bir buçuk veya iki yıl olabileceğini düşündüğümüz bir süredir çocuğumuza cinsel istismarda bulunuluyormuş. Kızımız, tam olarak ne zaman ve nasıl başladığını hatırlamadığını ama öğretmenin müzik aleti çalarken öğretme bahanesiyle bedenine küçük dokunmalarının başladığını söyledi. Bunu her fırsatta yapmaktan geri kalmamış! Örneğin, normal ders günleri dışında da ders planı hazırlamış. Özel derslerde çocuklarla birebir oluyormuş ve başka birisi olmuyormuş. Bunun dışında koro çalışmalarında da kızımızı odasına çağırıp cinsel istismarda bulunuyormuş. Bunu yaparken çocuğumun mahrem yerlerine dokunup, yanaklarından ve boynundan öperken cinsel içerikli iğrenç şeyler söylüyormuş. Hatta bir seferinde elbiselerini çıkartmaya çalışınca kızımız odadan kaçmış! Her seferinde ertesi gün çocuğumuz, bu travmanın etkisiyle müzik eğitimine devam etmiş ve çökmüş bir ruh hali nedeniyle başarısızlık göstermiş. Kızımıza, bu kadar uzun bir süre, neden bunları bize anlatmadığını sorduk. Bunun birkaç nedeninin olduğunu anlattı. Birincisi; çocuğumuzu tehdit etmiş. Ona “Eğer bunları anlatırsan rezil olursun, müzik hayatın biter, kendini de

beni de yakarsın, baban öğrenirse çok kötü şeyler olur ve başı belaya girer.” demiş. İkincisi, çocuğumuz karakter olarak çok duygusal, ince fikirli ve utangaç bir çocuk. Böyle bir şeyin duyulması durumunda insan içine çıkamayacağını, çok utanacağını düşünmüş. Üçüncüsü bu adam, çocuğumuzu aslında hiç ilgisi olmayan şeylere inandırmış. Ona çok değer verdiğini, onu sevdiğini, onu çok iyi anladığını, onu çok iyi yerlere getireceğini ve bunu kendisinden başkasının yapamayacağını söyleyerek bizim çocuğumuzu anlamadığımıza, ona hep baskı yaptığımıza inandırmış. Çünkü geriye dönüp baktığımızda birçok konuda kızımız birçok kez bize “Siz beni anlamıyorsunuz. Kimse beni anlamıyor.” diyerek konuşmalarımızı kestirip atmıştı. Bu adam öğrencilerinin, hatta velilerin gözünde kendisini büyütmeyi çok iyi başarmış. Öğrencilerinin hemen hepsi ondan korkuyor. Ama bir şekilde kendisinin vazgeçilmez olduğuna çocukları çok iyi inandırmış. Dördüncüsü bu adam, her fırsatta bakışlarıyla ve sanki şifreli mimikleriyle insanların içinde bile çocuğumuzu hep baskı altında tutmuş. Çocuğumuz ona her baktığında korkuyormuş.”

Çocuk cinsel istismarında kandırma süreci, istismarcı tarafından hileli yönlendirmenin ya da duygusal manipülasyonun yapıldığı bir süreçtir. Kandırma sürecinin nihai hedefi, çocuğu cinsel saldırıların hedefi haline getirmektedir (Sanderson, 2010). Bu süreçte istismarcı, hileli yöntemler kullanarak çocuğun direncini alt edebilir. Ayrıca hileli yönlendirmelere, istismarcının kullandığı çeşitli kandırma eylemleri de eşlik edebilir. Duygusal manipülasyon aracılığıyla, çocuğun duygusal alanı kontrol altına alınarak, davranışlarına istenilen şekilde yön verilerek, istismarcı tarafından çocuk duygusal ve davranışsal açıdan kontrol altına alınır.

İstismarcılar tarafından sürekli olarak istismarın gizliliği vurgulandığından ve istismar eyleminde çocuğa sorumluluk yüklendiğinden, çocuk tarafından cinsel istismarı bildirmek çok güç bir eylemdir (Zastrow ve Kirst-Ashman, 2014). Ancak çoğu zaman istismarı çocuktan ilk öğrenen kişiler arasında bulunan ebeveynlerin çocuğa yaklaşım biçimleri, istismarın açığa çıkarılmasında çocuğu teşvik edici olabilmektedir. Çocuk ve ebeveynler arasında sağlanan güven duygusu, istismarcı tarafından şifrelenmiş istismar öyküsünün çözülmesine katkı sunmaktadır. Aşağıdaki tabloda, istismarı şifreleyen istismarcının çocuğa yaklaşma biçimi ve istismarı sır olarak saklatması vaka bilgileri ışığında özetlenmiştir.

Tablo 5. İstismarı yorumlamak

Ailenin çocuğa yaklaşım biçimi ve tepkiler	İstismarcının yaklaşma biçimi ve istismar süreci	İstismarcının istismarı saklatma biçimi
Güven duygusu aşılacak Yanında olduğu mesajı vermek Korkusunu yenmesine destek olmak Kendini hazır hissettiğinde konuşmak	Bir yılı aşkın bir süredir devam eden cinsel istismar Bahanelerle küçük dokunuşlar gerçekleştirme Çocuğun tepkilerinin ölçülmesi ve direncinin kırılması İstismar için uygun ortam ve zaman tasarlanması Dokunma ve müstehcen konuşmalar İstismarın ileri dereceye taşınmaya çalışılması	İstismarın çocuğun suçuymuş gibi tehdit edilmesi-Çocukta rezil olacağı duygusunun uyandırılması Ebeveynlerinin zarar göreceği yönünde korku yaratılması Kariyerinin zarar göreceği yönünde korku yaratılması İnsan içine çıkamama/utanma duygusunun yaratılması Sevgisine inandırma Vazgeçilmez birisi olduğuna ikna etme Ailesinden uzaklaştırmaya çalışma

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çocuk cinsel istismarında tarama modellenli veya korelasyon türü ilişkisel modellenli nicel araştırmalarda, duygular ve düşünceler açık uçlu sorularla cevaplandırılmamaktadır. Bu nedenle nitel araştırmalar ve vaka sunumlarında konuya ilişkin her bir bireyin duygu ve düşüncelerinin araştırılması önem taşımaktadır. Nicel araştırmalarla istismar mağduru çocuğun ve ailesinin yaşadığı duygusal süreçler araştırılırken araştırma sonuçları, araştırma grubunda bulunan bireylere ait duygu ve düşünce yüklü cümlelerden ve tanımlamalardan uzak kalabilmektedir. Oysa çocuk cinsel istismarının çocuklar üzerindeki etkisi ortaya konulurken, nitel araştırmalar ve vaka sunumları ile cinsel istismar mağduru çocuğun yaşadığı duygusal ve düşünsel süreçler; mağdur çocuğun ailesinin cinsel istismar olayı ortaya çıkmadan önce ve cinsel istismar olayı ortaya çıktıktan sonra olaya ilişkin tepkilerinin ve istismarın kurbanı olan çocuklarına yönelik tutum ve davranışlarının araştırılması gerektirmektedir. Yapılan bu çalışmada, çocuk cinsel istismarı bir vaka örneğinde ele alınarak cinsel istismar olayına mağdur çocuğun ve ailesinin penceresinden

bakılmaya çalışılmıştır. Cinsel istismar mağduru çocuk için, istismar olayı ortaya çıktıktan sonra, ailesinin ve sosyal çevresinin verdiği tepkiler çocuğun dünyasında büyük bir anlam taşımaktadır. Cinsel istismar öğrenildikten sonra ebeveynlerin vereceği tepkiler, çocuğun bilişsel ve duygusal dünyasında gelecek yaşamını etkisi altına alacak bir dizi sonuçlara neden olmaktadır. Ebeveynlerin anlatımından çocuk cinsel istismarını açıklayan bu vaka sunumunda çocukları cinsel yönden istismara uğrayan bir ailede “destekleyici” bir ebeveyn tutumu görülmektedir. Ancak cinsel istismarın mağduru olan her çocuğa ailesi böylesine olumlu bir tutum göstermemektedir. Birçok çocuk cinsel istismarı vakasında çocuklar, ebeveynlerinden olumsuz tepkiler görebilmekte, suçlanabilmekte ve yargılayıcı bir tutuma maruz kalabilmektedir. Cinsel istismar ortaya çıktıktan sonra çocuğun ebeveynlerinden göreceği “destekleyici” tutum dışındaki diğer tüm tutumlar (suçlayıcı, yargılayıcı, umursamaz bir tutum gibi) üzerinde önemle durulması ve çalışılması gereken bir konudur. Yaşadığı travma karşısında en yakınlarından destek görmeyi bekleyen mağdur çocuklarla yapılacak terapötik çalışmalarda (birey ve grup çalışmaları, psikodrama, monodrama) çocuk üzerinde yaralayıcı etkiler bırakarak travmanın derecesini arttıran tutum ve davranış gösteren ebeveynlerin de çalışmalara dahil edilmesi gerekmektedir. Destekleyici ebeveyn tutumları, istismarın erken dönemde ortaya çıkabilmesini sağlayabileceği gibi istismardan dolayı travma yaşayan çocuğun ruhsal tedavisinde de önemli bir destek sağlamaktadır.

Bunun yanı sıra istismar sonrası çocuğun ailesi ve sosyal çevresinden uzaklaştırılarak koruma altına alınmasının amacı her ne kadar istismarın tekrarlanması ve sosyal çevrede oluşan damgalayıcı ifadelerden çocuğu korumak ve iyileşmesini sağlamak olsa da bu durum çocuğun bilişsel dünyasında farklı yorumlanabilir. Çocuk, aile yanında kalmaya devam ettiğinde cinsel istismara uğrama riski bulunmuyor ise, aile odaklı sosyal hizmet müdahalesi tercih edilmelidir. Aile yanında kalarak, ailesinin sosyal desteğini hisseden çocuk, travmanın etkisini daha hızlı atlatarak iyileşme sürecine daha çabuk geçebilecektir. Bu nedenle çocuğun koruma altına alınması ile başlayan kurum temelli sosyal hizmet müdahalesinden ziyade, aile odaklı hizmetlerin öncelikli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı (2017). Adli İstatistikler. <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr>
- Aktepe, E . (2009). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1 (2), 95-119.
- Atılğan. EÜ., Yağcıoğlu. S., Çavdar. Y. (2014). Çocuklarla Adli Görüşme İçin Rehber (s.47-49), Ankara.
- Bilgin, Ö ve Mavili, A. (2017). Kurum bakımındaki cinsel istismar mağduru çocuklara ilişkin bir araştırma. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1 (2), 105-128.
- Ceza Muhakemesi Kanunu.
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf> Erişim Tarihi 16.03.2019
- Çocuk Koruma Kanunu <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>
Erişim Tarihi 16.03.2019
- Şahin, F , Taşar, M . (2012). Cinsel istismar ve ensest. Türk Pediatri Arşivi, 47 (3), 159-164.
- Öztürk, AB. (2009). Çocuğun Cinsel İstismarı ve Aileyle Çalışma. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi. 20;89-98.
- Karataş, Z . (2018). Çocukların Cinsel İstismardan Korunmasında Çocuk Adalet Sisteminin Önleyici Fonksiyonu. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 2 (2), 136-147.
- Uluocak, GP. ve Çoban, Aİ. (2011). Çocuk İstismarı Alanında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanları Açısından Profesyonel Karar Verme. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi. 22;161-173.
- Sanderson, C. (2010). Çocuğun Cinsel İstismarı ve Tacizden Korunma Rehberi. Eds: Hekimoğlu, G.A. ve Şar, F. (1.Baskı) Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Türk Ceza Kanunu. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
Erişim Tarihi 16.03.2019
- Zastrow, C. ve Kirst-Ashman, KK. (2014). İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre I. Eds: Çiftçi DB. (1.Basım) Ankara: Nika Yayınevi.
- WHO (2006) Preventing Child Maltreatment: A Guide to Taking Action and Generating Evidence. Geneva, World Health Organisation